

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXV. - Štev. 11 (813)

T R S T - 28. junija 1973

50 lir

Ob sestavljanju nove vlade

Politično delo, ki so ga komunisti pred volitvami nadrobno razpredli med ljudmi, in ljudski glas, ki je odločno uvrstil komuniste in vso levico v naši deželi, sta s poslednjimi rušami milostno zasuli jamo, ki jo je škodljivi in nevarni Andreottijevi vladi izkopalo mogočno in razčlenjeno gibanje demokratičnih sil in delavskega razreda.

Z vlado, ki se je opirala na fašiste je propadel tudi naklep, ki ga je politična in gospodarska desnica kovala, da bi iztrgala delavcem iz rok, kar so dosegli v zadnjih letih političnega in sindikalnega boja.

Zlom sredinsko desničarske vlade je pomembna a šele začetna zmaga. Italija deduje po njej hude rane. Gospodarstvo se opoteka ob robu razsula. Vztrajno razvrednotenje denarja neizprosno šibi kupno moč predvsem množicam delavcev in upokojencev, ker so vezane na stalne mesečne prejemke. Krči se število zaposlenih in večja potrata zlasti mladinskih visoko kvalificiranih delovnih moči. Vladna ravnodušnost do fašističnega razsajanja je nevarno omajala zaupanje o-mahljivejših slojev v ustavno ureditev.

Toda najbolj nas mora skrbeti, da še ni-mimo borbene pripravljenosti in odločnosti delavskega in demokratičnega gibanja - pri političnih možeh, ki so neposredno odgovorni za sestavo nove vlade, stvarnih obvez in zanesljivih jamstev, da bo šla država tisto pot, ki ustreza zadostitvi gospodarskih in družbenih koristi delovnih ljudi in potežitvi njihovega stremljenja po pravici,

Ravel Kodrič

(Nadaljevanje na 2. strani)

Udeležite se festivala Dela v Dolini

(Spored objavljamo na 6. strani)

Deželne volitve

KPI je napredovala

Nujna je enotna akcija za globalno rešitev vprašanj slovenske manjšine in za njen svoboden razvoj na vseh področjih

Deželni izvršni komitej KPI je na seji, ki je bila v ponedeljek, 26. t.m. razpravljala o volilnih izidih. Sklenil je tudi, da skliče deželni komitej z namenom, da oceni volilne rezultate in obstoječi politični položaj.

V sporočilu za tisk, je med drugim podčrtano, da se je KPI na letošnjih deželnih volitvah krepko uveljavila. Volilni uspeh je rezultat pravilne usmeritve in hkrati tudi množične akcije komunistov v sami volilni kampanji, akcije za preokret v državi, za temeljito prenovitev deželne ustanove ter za gospodarski in družbeni razvoj Furlanije-Juljske krajine.

IZIDI DEŽELNIH VOLITEV V FURLANIJI-JULJSKI KRAJINI

stranka	leto	glasovi	sedeži
KPI	1973	166.018	13
	1968	189.600	15
	1964	161.001	12
MSI	1973	59.537	4
	1968	43.077	3
	1964	50.194	3
SS	1973	10.180	1
	1968	10.841	1
	1964	10.009	1
PSI	1973	97.289	8
	1968	(skupaj s PSDI)	
	1964	81.153	7
PRI	1973	21.302	1
	1968	19.138	1
	1964	6.199	1
DC	1973	315.199	26
	1968	344.039	29
	1964	327.081	28
PLI	1973	28.941	2
	1968	37.092	3
	1964	46.700	3
MF	1973	23.629	2
	1968	38.879	3
	1964	—	—
PSDI	1973	64.947	4
	1968	(skupaj s PSI)	
	1964	70.205	6

OPOMBA - Na volitvah leta 1968 sta PSI in PSDI skupaj prejeli 76.694 glasov. Na istih volitvah je bila skupna lista PSI - PSDI v videmskem okrožju razveljavljena.

Obenem s KPI se je na deželnih volitvah krepko uveljavila tudi PSI, do česar je prišlo zaradi njene usmeritve proti desnemu centru in kritične ocene delovanja deželne uprave v zadnjih letih.

V Furlaniji-Juljski krajini je torej prišlo do jasnega preokreta na levo, ki ga označuje zlasti poraz DC. Skupaj z demokristjansko stranko so poražene tudi vse politične skupine, ki so zagovarjale preokret na desno, fašisti pa so bili blokirani.

Volilni izidi v deželi Furlaniji-Juljski krajini imajo pomemben vsedržavni značaj in jasno govore, da mora priti do preusmeritve in

(Nadaljevanje na 2. strani)

Ob sestavljanju nove vlade

(Nadaljevanje s 1. strani)

demokracijskih svoboščinah in redu.

Tudi v tem pogledu so se volilci v naši deželi in teden prej v Dolini Aoste jasno izrazili. Strogo so kaznovali pobudnike in pristaše pogubne sredinsko desničarske politike, v prvi vrsti KD. V Dolini Aoste so, še nagradili plodno sodelovanje sil, ki se potegujejo za dosledno deželno neodvisnost, med njimi komuniste in katoliško levico, ki se je odcepila od KD. S tem so obsodili nerazumsko in oholo vnaprejšnje ograjevanje KD od kakršnegakoli ustvarjalnega prispevka KPI in množic, ki se v njej prepoznajo. V naši deželi, kjer so nekateri s sumljivo naglico hoteli dokazovati, da je levo sredinsko sodelovanje po volitvah še mogoče, so volilci v resnici izkazali nezaupanje levosredinski upravi krščanskih demokratov, ki je temeljila na mešetarski varovanski vzajemnosti gospodarskih in političnih oblastnih krogov ter na podrejenem in hudo pogojenem položaju socialistov; poplačali pa so z glasovi in svetovalskimi sedeži ravno socialiste, ki so začeni s svojim nedavnim deželnim kongresom neugodno ocenili delo deželne vlade in resno preudarili o svoji vlogi pri utrjevanju enotnosti delavskega gibanja. Volilci terjajo torej politični preokret tako v deželi kot v državi.

Kako si ga komunisti zamišljamo? Ob posvetovanju z republiškim predsednikom je zastopstvo KPI takole strnilo najnujnejše zahteve komunistov v tri temeljne naloge, ki naj jih izpolni nova vlada.

V novem političnem ozračju mora vzpostaviti do ljudskih množic in njenih organizacij razmerje ustvarjalnega upoštevanja in vrednotenja njihovega dialektičnega prispevka ter streti fašistično razsajanje ter prevratniške naklepe.

Na družbenem in gospodarskem področju mora zavreti inflacijo in draginjo, zaščititi kupno moč stalnih mesečnih prejemkov, zagotoviti obnovo gospodarskih naložb in rast števila zaposlenih zlasti med mladino in ženskami ter na jugu. Nemudoma je treba izpeljati preosnovo šolstva in javnih občil (RTV), zaščititi svobodo tiska in umetniškega izražanja, posodobiti sodno oblast, spoštovati po ustavi opredeljeno neodvisnost dežel in krajevnih uprav. Na mednarodnem torišču je poraz hladne vojne, ki jo je kapitalistični svet sprožil zoper Sovjetsko zvezo in ves socialistični tabor, utrl pot

dejanskemu popuščanju napetosti. V ta razvoj se mora Italija vključiti z gibčnim samostojnim prispevkom in si prizadevati, da se dogovarjanje o razorožitvi razširi iz srednje Evrope na svet ob Sredozemskem morju.

To so torej nujni koraki preokreta, ki ga terjamo od vlade, hkrati pa so to borbeni cilji, ki si jih komunisti zastavljamo.

Kakšna vlada lahko krene po tej poti? To vprašanje je vsekakor zanimivo, ko se Rumor, ki mu je republiški predsednik poveril sestavo nove vlade, v teh dneh posvetuje in pogaja z voditelji političnih strank. Komunisti ga ne podcenjujejo. Zavedamo se, da bi za državo pomenilo grobo preigravanje, če bi na najodgovornejša vladna mesta prišli tisti, ki so krivi sedanjega razsula. Ob vsem tem pa odklanjamo puhlo vnaprejšnje pogajanje o vladnih obrazcih, ki zapostavlja in zanemara stvarno rešitev najnujnejših vprašanj. Zato tudi neugodno ocenjujemo preobsežno in megleno načrtovanje, ki bi v svoji pretirani daljnosežnosti razredčilo učinkovitost rešilnih posegov. Odveč je po našem mnenju tudi besedičenje o trajanju vladne zveze; trajnost vlade naj raste iz zaupanja, ki ga bo

s svojim delom vzbudila v množicah, ki jih je Andreottijeva politika tako hudo prizadela. Od mož, ki se pripravljajo na vladno sodelovanje terjamo, da se izjasnijo, s kakšnimi posegi nameravajo pri tej priči zadostiti njihovim potrebam. Od tega bo odvisno, ali bo za razliko ob brezpogojnega nasprotovanja Andreottijevi vladi opozicija komunistov do nove vlade ustvarjalnega značaja.

Slovenci si od Andreottija navzlic hlapčevski vnemi, s katero so se mu ob njegovem ustoličenju hoteli klanjat zastopniki liste «Slovenske skupnosti», nismo mogli pri zdravi pameti kaj koristnega obetati, saj je bil prezaposlen z izkazovanjem najrahlejšega obzira miškovskim prvkom. Tudi za našo narodnostno skupnost je torej zelo zdravo, da smo se ga otresli. Zato pa terjamo komunisti od nove vlade korenit preokret tudi v tem pogledu: takoj se mora lotiti smotrnega in celovitega reševanja narodnostnega vprašanja Slovencev v Italiji. Tudi socialistični tajnik De Martino je na volilnem zborovanju v Trstu zagotovil, da bodo socialisti postavili to vprašanje na dnevni red pogajanj za sestavo nove vlade in zahtevali, da pride v parlamentu v obravnavo Fortunov zakonski predlog o celoviti zaščiti Slovencev v naši deželi. Obljuba dela dolg.

KPI je napredovala

(Nadaljevanje s 1. strani)

do antifašistične vlade, ki bo branila razvoj demokracije ter republiškega ustavnega reda; da mora priti do take vlade, ki bo zavrla inflacijo, pričela izvajati reforme in ki bo vodila miroljubno zunanjo politiko.

KPI ne bo postavljala vprašanja formul, ne v Rimu in ne v Trstu, temveč je pripravljena na takojšen razgovor z vsemi demokratičnimi silami na osnovi predlogov, ki so jih izdelale sindikalne organizacije, kmetje, obrtniki in mali podjetniki.

Nujno je, da dežela sprejme takojšnje ukrepe, da se zaustavi naraščanje draginje, da se prične reševati vprašanja kmetijstva, goratih področij, emigracije in zaposlitve, za kar pa je potreben drugačen odnos med državo in deželo. V ta okvir spada tudi odločna akcija za globalno rešitev vprašanj slovenske narodne manjšine in za njen svoboden razvoj na vseh področjih.

Uvesti je treba novo politično

usmeritev, radikalno proučiti program gospodarskega razvoja, deželni urbanistični načrt ter zakon o gorskih skupnostih.

Posebno vlogo bo že na samem začetku dobilo predsedstvo deželne vlade in komisij, ki so najvišji odločujoči organ dežele, in ki ne smejo imeti podrejene vloge, temveč avtonomno pristojnost v odnosu do izvršilnih organov. Zaradi tega KPI zahteva, da se na raznih ravneh dogovori za skupne politične pobude, ki bodo uveljavile vlogo deželne vlade v skladu s stališči, ki jih komunisti zagovarjajo v tistih deželah, kjer so v večini.

Deželni izvršni komitej je izrekel priznanje partijskim organizacijam in vsem tovarišem, ki so pripomogli k uspehu volilne bitke, podčrtal pa je, da je volilni uspeh odprl nove možnosti za razširitev KPI in njene mladinske organizacije. Zato naj vse ljudske manifestacije in pobude v okviru kampanje za komunistični tisk, ki je v teku, težijo po tem, da se KPI še bolj številčno okrepi.

Naloge novega deželnega sveta

Deželna uprava mora spremeniti odnos do slovenske manjšine

Deželne volitve so za nami. Stranke, ki so se jih udeležile, proučujejo izide, ki so za nekatere ugodni za druge pa ne.

Komunisti smo z volilnimi izidi zadovoljni. V nekaterih okrožjih in v slovenskih občinah so ti izidi izredno pomembni in pozitivni. Tudi zato smo tembolj čutili dolžnost, da se zahvalimo volivcem, ki so s svojim glasom potrdili zaupanje v partijo, jo podprli v boju za demokratičen preokret v državi in deželi.

Najtežjo nalogo pri proučevanju volilnih izidov imajo nedvomno demokristjani. Njihovi voditelji skušajo svoj neuspeh pripisati izključno Andreottijevi sredinsko-desničarski vladi, pomanjkljivostim pri izvajanju socialnih in drugih reform, vsedržavni gospodarski krizi, stalnemu naraščanju cen življenjskih stroškov in razvrednotenju lire. Ta opravičila so za krajevne in deželne prave demokristjanske stranke najbolj enostavna in, seveda, najlažja. Vso odgovornost za neuspeh bi sedaj radi zvrnili na Rim in se tako izognili lastni odgovornosti za dosedanje politiko deželne uprave. Iz take analize poraza krščanske demokracije, ki je skozi devet let vodila našo deželo in drugim partnerjem vsiljevala svoje politične izbire, ni mogoče pričakovati, da bi priznala svojo protiljudsko in protiautoromistično politiko. Prav tako ni mogoče pričakovati napovedi nove, demokratičnejše politike, čeprav so volitve ustvarile nov položaj in nove možne odnose med političnimi silami v deželni zbornici, s katerimi se bo krščanska demokracija morala prej ali slej sprijazniti.

Komunisti smo pozdravili okrepitev leveice v deželnem svetu in v prvi vrsti okrepitev KPI in PSI. Od naprednih sil, zlasti še od PSI, pričakujemo, da se bodo v tretji zakonodajni dobi deželnega sveta držale svojih programov in obljub, ki so jih dajale med volilno kampanjo. Če bo tako, kakor si želimo, potem od novoizvoljenega deželnega sveta lahko marsikaj plodnega

in pozitivnega pričakujemo, tako v korist vse deželne skupnosti kot v korist slovenske manjšine.

Razumljvo je, da je treba izoblikovati novo politiko v deželi. Komunisti si ne delamo preglavic zaradi politične formule, po kateri bo ustanovljena nova deželna uprava. Bistveno je, da se neha diskriminacija in da se uvede nova politika na vseh področjih.

Neofašistično gibanje še vedno zastruplja politično življenje v deželi ter rovati proti demokraciji, ustavni zakonitosti in proti inštitucijam, ki slonijo na republiški ustavi. Zato fašizma ne smemo podcenjevati. Vse sile je treba napeti proti njemu.

Novoizvoljeni deželni svet bo moral napraviti konec klikarski in protidemokratski politiki, sprejeti bo moral ustrezne ukrepe proti druginji, pristopiti bo moral k izvajanju nove gospodarske in socialne politike v okrist delavcev, kmetov, obrtnikov, malih in srednjih trgovcev in industrijcev. Zagotoviti je treba gospodarski razvoj in polno zaposlitev, ustvariti pogoje, ki bodo omogočili izseljencem, da se vrnejo na svoje domove. Spoštovati je treba in v celoti izvajati deželni

statut in s tem ovrednotiti avtonomijo krajevnih ustanov, katerim se mora zagotoviti pristojnost in možnost nemotenega izvajanja nalog, zlasti na področju javnih uslug, ljudskih stanovanj, šolstva, javnih prevozov; na področju zdravstva in higijene, kulturne, športa in rekreacije.

Za uresničitev take politike pa je nujno, da se dežela otrese birokracije, centralističnih tendenc, da se pospeši uporaba kapitala, ki je deponiran v bankah, da se izvaja člen 50 deželnega statuta, ki predvideva izredne državne prispevke za razvoj deželnega gospodarstva in v korist razvoja zaostalih področij. Pri demokratičnem in urbanističnim načrtovanju bo morala dežela upoštevati voljo sindikalnih organizacij, krajevnih in drugih ustanov ter združenj, s katerimi bo morala vzpostaviti zares demokratično in trajno sodelovanje. Prav tako bo dežela morala uvesti nov odnos z državnimi gospodarskimi ustanovami in načrtno uresničevati posege na področju deželnega gospodarstva.

Končno bo morala dežela temeljito spremeniti svoj odnos in svojo politiko do slovenske manjšine. Zavzeti se bo morala za to, da ji bo osrednja državna oblast priznala pristojnost za reševanje odprtih vprašanj Slovencev. Naša svetovalska skupina v celoti se bo skupaj z drugimi demokratičnimi silami vztrajno borila proti politiki o postopnem reševanju vprašanj Slovencev in bo vztrajala v zahtevi, naj parlament odobri zakon za globalno zaščito slovenske manjšine v naši deželi.

Dušan Lovriha

Volilni izidi v tržaškem okrožju

	Trst	Milje	Devin-Nabrežina	Dolina	Zgonik	Repentabor
KPI	12.415 (22,5)	4.709 (50,7)	1.341 (26,1)	1.948 (49,1)	435 (43,8)	149 (31,6)
MSI	26.009 (13,8)	299 (3,2)	317 (6,1)	73 (1,8)	29 (2,9)	31 (6,5)
SS	5.204 (2,7)	86 (0,9)	808 (15,7)	688 (17,3)	273 (27,5)	122 (28,0)
PSI	15.702 (8,3)	499 (5,3)	512 (9,6)	349 (8,8)	103 (10,3)	76 (16,1)
PRI	10.047 (5,3)	379 (4,0)	120 (2,3)	78 (1,9)	29 (2,9)	6 (1,2)
DC	31.476 (32,7)	2.528 (27,2)	1.626 (31,6)	628 (15,8)	63 (6,3)	52 (11,0)
PLI	13.287 (7,7)	287 (3,0)	173 (3,3)	48 (1,2)	27 (2,7)	12 (2,5)
IF-MIT	3.217 (1,7)	114 (1,2)	29 (0,5)	31 (0,7)	6 (0,6)	5 (1,0)
PSDI	10.631 (5,6)	386 (4,1)	214 (4,1)	125 (3,1)	27 (2,7)	8 (1,7)

Velik uspeh komunistov v slovenskih občinah na Goriškem

Izidi deželnih volitev v goriški pokrajini zelo jasno potrjujejo, da so se volivci v Posočju izrekli proti politiki demokristjanov in njihovih tradicionalnih zaveznikov, ki se niso znali ali hoteli upreti nesrečni politiki Andreotti-Malagodijske vlade, tj. vlade, ki je bila »odpuščena« skupaj s tajnikom Krščanske demokracije predvsem po volji delavcev in njihovih bojov, kar so potrdile tudi volitve 17. in 18. junija.

V tem okviru dobiva še poseben pomen glas slovenskih volivcev v goriški pokrajini (kjer je KPI napredovala za 2,5%, DC pa nazadovala za 2%) in zlasti v občinah Doberdob, kjer je KPI prejela 52% glasov in je napredovala za 8%, v Sovodnjah s 30% (+13%) in v Števerjanu s 20% (+6%). Tudi v sami goriški občini je KPI dosegla dobre rezultate. Lahko rečemo, da je danes KPI na prvem mestu v slovenskih občinah.

To dejstvo v prvi vrsti potrjuje, da so volivci obsodili klikarsko po-

litiko, kompromise in lažne obljube krajevnega levega centra, ki ni rešil problemov slovenske manjšine, odnosno je te probleme v nekaterih primerih celo zaostрил.

O tem bi mnogi morali razmišljati, kajti za rešitev problemov slovenske manjšine je nujna odstranitev vseh oblik protikomunizma. Ti problemi se morejo rešiti v okviru bitke za uveljavitev demokratičnih določil republiške ustave, ki je — in tega bi se morali vsi zavedati — protifašistična in ne protikomunistična.

Zahvaljujemo se predvsem delavcem slovenske narodnosti za glas, ki v goriški pokrajini ponovno potrjuje velike tradicije Jožeta Srebrničarja v čigar imenu vabimo zlasti mladino, naj vstopi v KPI zato, da postane protagonist tiste idejne bitke, za katero se je opredelila na dan volitev.

TULLIO PAIZA
tajnik goriške federacije KPI

VOLILNI IZIDI V GORIŠKEM OKROŽJU			
KPI	1973	26.617	27,5%
	1968	23.404	25,1%
	1970	23.203	24,5%
	1972	25.381	25,5%
PSDI	1973	6.615	6,9%
	1968	(skupaj s PSI)	
	1970	8.159	8,6%
	1972	7.337	7,4%
PRI	1973	2.253	2,3%
	1968	1.180	1,3%
	1970	2.040	2,2%
	1972	2.537	2,5%
MSI	1973	6.519	6,7%
	1968	4.151	4,4%
	1970	4.767	5,0%
	1972	6.424	6,5%
DC	1973	37.309	38,6%
	1968	37.840	40,5%
	1970	37.387	39,4%
	1972	42.368	42,6%
PLI	1973	2.993	3,1%
	1968	4.264	4,6%
	1970	4.303	4,5%
	1972	3.164	3,2%
SS	1973	2.989	3,09%
	1968	3.025	3,2%
	1970	2.937	3,1%
	1972	—	—

OPOMBA - Na deželnih volitvah leta 1968 sta PSI in PSDI, ki sta nastopili s skupno listo prejeli 14.081 glasov, tj. 15,1%. Na parlamentarnih volitvah leta 1972 SS ni nastopila.

Politični pomen praznikov komunističnega tiska

Komaj se je zaključila volilna kampanja in že so naše sekcije angažirane pri delu, da bi tudi letos uspešno izpeljale kampanjo za komunistični tisk.

Letošnja kampanja za komunistični tisk se uvršča v zelo značilen položaj. Pravkar so državljani potrdili voljo po preokretu na levo ter zadali močan udarec krščanski in socialni demokraciji. Komunistična partija je učvrstila svoj položaj v deželi in bo iz utrjenih postojank učinkoviteje in odločneje zastopala ljudske težnje ter vodila boj za demokracijo, reforme, družbeni napredek, proti fašizmu.

Desni center je propadel in Andreotti je moral odstopiti. Tudi volilni izidi so nedvomno znatno vplivali na pogajanja za sestavo nove

vlade. Sedaj nas čakajo nove bitke za spoštovanje ljudske volje, za to, da bo nova vlada odprla pot reformam, socialnemu in gospodarskemu in političnemu preokretu; za to, da bo vodila izrazito protifašistično politiko.

Vsakdo izmed nas se prav gotovo zaveda pomena, ki ga ima tisk in kako nujno je objasnjevati položaj, seznanjati množice o tem,

Zaradi nepremostljivih tehničnih ovir je današnja številka izšla samo na šestih straneh. Nekateri sestavki, ki bi bili morali biti objavljeni danes, bomo objavili v prihodnji številki. Cenjene bravce in sodelavce prosimo za razumevanje.

UREDNIŠTVO

kakšni so naši predlogi, kakšna stališča in kakšne smernice dela in borbe. Še zlasti, če pomislimo na destvo, da imajo naši politični nasprotniki v svojih rokah zelo močan propagandni instrument, radio in televizijo, številne časopise in druge publikacije, ki širijo protiljudsko propagando ter zavajajo javno mnenje.

Nekateri, žal, mislijo, da je vseeno kateri časopis kupujejo in berejo, češ, saj vsi časopisi več ali manj pišejo o istih vprašanjih. To že, vendar ne vsi enako. Bolje povedano: komunistični tisk se razlikuje od drugega tiska. Ob poročanju o dogodkih zavzema tudi stališče in bralca pravilno usmerja. Redni bralci našega tiska se tega

(Nadaljevanje na 6. strani)

JELKA GERBEC

Od zadnji številki «Mladike»

Da jih ni niti malo sram

Zaradi jasnosti že v samem začetku poudarjamo, da ta zapis ni namenjen urednikom «Mladike», ki se je v svoji zadnji številki spozabila na povsem nesprejemljiv in nesramen način proti vsem borcem in antifašistom.

Naš zapis je namenjen bralcem, tovarišem in prijateljem, predvsem mladim. Najprej kaj se je zgodilo. V svoji zadnji številki objavlja «Mladika», mesečnik slovenskih klerikalcev v Trstu, dva «zanimiva» prispevka: razgovor predvolilnega značaja z dr. Dragom Štoko (ki je, med drugim, član uredništva te revije) in polemičen zapis «Čuka pod Obeliskom», v katerem urednik revije ne štedi s psovki in žaljkami na račun tržaškega partizanskega zbora, komunistov, socialistov in antifašistov nasploh. Tako pita partizanske pevce s «hlapci», obenem pa napoveduje izmišljen shod slovenskih antifašistov na Opčinah. Shod naj bi bil v telefonski kabini, češ da je med Slovenci tako malo antifašistov, oziroma, da so vsi sedanji antifašisti bili «kdaj člani fašističnih organizacij». Vse to je bilo objavljeno na platnicah «Mladike», medtem ko v notranjosti govori dr. Štoka o «slovenskih fantih, ki so s pesmijo in besedo šli v boj proti fašizmu».

Labko bi k temu dodali pikro oceno o taktiki porazdeljenih vlog v istem uredništvu, če bi pojav ne bil bolj splošnega značaja. Predvsem pa resen.

Gre za to, da se slovenski katoliški tisk, ki je — bočeš nočeš — pod kapo «Slovenske skupnosti», ne more in ne more otresti klerofašističnih popadkov. Vanje jih sili histerični protikomunizem, sovraštvo do vsega, kar je naprednega. Predvsem pa sovraštvo do tiste družbene in kulturne stvarnosti, ki v Sloveniji in zamejstva poganja korenine v narodno-osvobodilnem boju našega naroda. Boju, ki je bil obenem boj proti okupatorju in domačim izdajalcem in socialistična revolucija slovenskega naroda.

Slovenski katoličani in protikomunisti okoli «Mladike» (in Slovenske skupnosti, upoštevajoč sestavo uredništva) in podobnih listov bi lahko tudi ne sprejemali socialistične stvarnosti v Sloveniji, vsaj iz ideoloških razlogov. Ne moremo pa razumeti, zakaj se v tolikšni meri zaganjajo proti antifašistom, proti bivšim borcem.

Morda pa le razumemo. Ne gre za volilno bazo «Slovenske skupnosti», ki je izrazito antifašistična. Vemo, da

so avtomobili z znaki lipove vejice krožili po vaseh s partizansko pesmijo. Na ustih mars kogar, tudi med našimi tovariši, je zaigral nasmeh. Končno?!

Toda neorganizirani bazi SS stoji nasproti vodilna skupina, v kateri še vedno vedrijo ljudje z umazanimi rokami. Ljudje, ki so morali bežati iz Slovenije po osvoboditvi, medtem ko se jim je pod Nemci lepo godilo. Ljudje, ki so izdajali in so še danes soodgovorni za vse, kar je počel slovenski kolaboracionizem: za stotine poklanih pri Sv. Urhu, za Begunje, za transporte izdanih aktivistov OF v Dachau, Auschwitz, Mauthausen. Za Rižarno. Koliko tržaških aktivistov OF se spominja, da so domobranci policisti na tržaških ulicah lovili slovenske aktiviste in jih izročali Gestapu ali Collottiju. Naj za vse velja primer pisateljice Mare Samse, ki so jo domobranci aretirali in izročili Collottijevim krvnikom, kjer bi gotovo podlegla mučenju, ako bi ji ne uspelo zbežati..

Tem ljudem ne gre za volilne taktike. V drobovju jim je zapičena ostrakonika, ki jim ne daje miru. (Konica sramote?)

Čutijo, da se morajo iztresti. Da morajo izliti svoj žolč. Morda samo na list papirja, na revijo ali časopis. Tudi, če jih bo večina katoliških bralcev obsojala. Morda je v tem tudi doza sadizma, ko jim preko tiska uspe, da svojim ljudem vsiljujejo strup sovraštva, tudi če se nemočni bralci pred njim branijo.

In tako beremo v «Mladiki», v «Katoliškem glasu» članke, polne fašistične zlobe, ki je Slovenci ne prenesemo. Ta tisk objektivno škoduje Slovincem v zamejstvu, ker jih oropa pristno krščanske misli, obenem tudi onemogoča vsakršno obliko dialoga. Pravim kristianom so usta zaprta?

Škoduje mladini, ki o junaštvu polpretekle dobe izve samo iz ust staršev, medtem ko je ta tematika v slovenski šoli zavita v molke. Zgodilo se je, na primer, da so hoteli nekateri starši povabiti na licej «Prešeren» narodnega heroja, španskega, abesinskega in slovenskega partizana, osvoboditelja Genove in Lizurije, ki sta mu podelila častno meščanstvo in zlato kolajno italijanskega odpornišтва. To neta Ukmarja, s Proseka.

Prošnja je bila zavrnjena, nekdo pa je celo siknil: «Pri tem človeku ni povsem čisto, če se je moral preseliti v Koper. Mi ne vemo, kaj je delal,

česa je kriv». Tonetu Ukmarju je bilo prepovedano, da bi spregovoril v šoli, samo enkrat, za eno uro. Pač pa uro predavajo profesorji, ki jih ni sram v razredu poveljevat junaštva domobrancev ali Wermachta, pri tem pa dodajati, da je «tolpa pijanih Korošcev okomunistila vso Slovenijo» (definicija nekega profesorja slovenskega slovstva).

V teh krogih rastejo ljudje «Mladike».

In vendar lepi «Slovenska skupnost» plakate, v katerih trdi, da se je borila proti fašizmu.

Antifašizem je predvsem doslednost. Antifašizem pomeni, da morajo voditelji SS najprej počistiti v svoji sredi. Ne gre za to, če je kdo v preteklosti sodeloval. Morda se je skesal, kritično pretresel svojo preteklost in gleda danes na stvari drugače. Pred temi se lahko tudi odkrijemo, če so dovolj značajni in o tem molčijo.

Nikakor pa ne moremo pristati, da bi lahko prejeli patent antifašista ljudje, ki s svojim pisanjem iz tedna v teden, iz meseca v mesec dokazujejo, da se niso spremenili. Da so, kot jih je lepo opisal Alojz Rebula v svojem zadnjem romanu, ljudje, ki jim celo kratka osvobodilna fronte ne gre kar tako z ust in sikajo: Oefffff.

Antifašizem je nekaj čistega, je lastnost značaja, ljubezen do demokracije. Ni samo nasprotovanje fašizmu, temveč osnova našega slovenstva, kulturna prvina ustvarjalnosti Slovencev na obeh straneh meje.

Čudi nas, da nekateri tega nočejo razumeti in da še dalje žive v polpreteklih histeričnih sanjah o «svobodni Sloveniji» (izven Jugoslavije), o «narodnih spravah», o «spomeniku pobitim domobrancem»... v imenu katerih goriški klerikalni list še vedno zbira mrtne prispevke.

Mar slovenski katoličani niso vredni drugega tiska? Verjetno da. A zganiti se morajo sami, medtem ko si lahko predstavljamo, da bodo tudi mlajši napredni slovenski kristjani (Tuta, recimo) drbteli od ogorčenja zaradi ostrine našega članka, češ da je grob, «ne-fair» in podobno. Komunisti nismo grobi. Smo za dialog, za ustvarjalno sodelovanje naprednih ljudi, ideoloških razlik in meja. Vse to pa nas sploh ne zanima, ko gre za fašiste (Nadaljevanje na 6. strani)

STOJAN SPETIČ

13. festival DELA v Dolini

Spored:

Petek, 29. VI.

- ob 16. - otvoritev
- ob 17. - koncert **godbe iz Ricmanj**
- ob 18.30 - nastop pevskih zborov **«Vodnik» iz Doline** in **«Slovenec» iz Boršta**

Sobota, 30. VI.

- ob 20.30 - nastop pevskih zborov **«Venturini» iz Domja** in **«Prešeren» iz Boljunca**

Nedelja, 1. VII.

- ob 16. - nastop **godbe iz Brega**
- ob 18.30 - shod; govorila bosta novoizvoljena deželna svetovalca:

Antonino Cuffaro

član Centralnega komiteja KPI in deželni tajnik partije
in

Dušan Lovriha

dolinski župan

- ob 19.30 - nastop folklorne skupine

«STUDENT» z Reke

Vse tri večere PLES.

Igral bo ansambel THE LORDS

● Program prireja krožek «Pinko Tomažič» ●

Ob zadnji številki «Mladike»

(Nadaljevanje s 5. strani)

ali pisane «Katoliškega glasa» in «Mladike». Tu spregovori samo gnev.

Pred nekaj leti smo v «Delu» objavili zapis ob stramentalizaciji naših narodnih herojev. Zapisali smo, da je njihova žrtev tako svetla in velika da nima nihče pravice, da bi se z njimi šalil ali malenkostno poigral.

Zato ponavljamo. To, kar si nekaznovano dovoljujejo slovenski klerofašisti na Tržaškem in Goriškem je sramotno, nedopustno.

Čudi nas, da nismo brali nasprotne izjave Draga Štoke, ki je član tega uredništva. Če se ne strinja, zakaj ne odstopi? Če se pa čuti dovolj močnega, naj poseže in naredi red. Nadaljnih provokacij fašističnega kova, žalitev odporništv in naših borcev Slovenci, predvsem pa komunisti, ne bomo več trpeli.

Politični pomen praznikov tiska

(Nadaljevanje s 4. strani)

zavedajo, vendar pa je potrebno, da se teh argumentov ne le zavedajo, temveč se jih poslužujejo med izvrševanjem svoje funkcije. Le tako bomo uspeli razpečati še večje število naših listov.

Širjenje našega tiska mora postati osrednji moment sedanje kampanje. To poudarjamo zato, ker se včasih dogaja, da je osrednji moment kampanje za komunistični tisk prireditve, praznik, medtem ko se na širjenje tiska pozablja. Kampanje ne vodimo za to, da bi s časopisi samo popularizirali praznike tiska, temveč, obratno, da bi na praznikih tiska popularizirali časopis. Zato je nujno, da naše sekcije spremenijo dosedanje kriterije pri vodenu te važne kampanje in da v razpravo postavijo predvsem vprašanje širjenja in populariziranja komunističnega tiska. Prazniki, prireditve in druge pobude naj se vskladijo s to potrebo.

7 vprašanj «Besede»

Zadnja predvolilna številka «Glasa Slovenske skupnosti» je posvetila našemu listu kar sedem vprašanj politične narave.

Ker pošta slabo deluje, smo list prejeli komaj v ponedeljek zvečer, ko smo šteli glasove, ki jih ni bilo malo. Za trenutek nas je zamikalo, da bi sedli k mizici in napisali odzovor na vprašanja. Potem pa smo se premislili, vrgli «Besedo» v koš in nadaljevali s štejem glasov. Saj je bilo to opravilo važnejše.

Voščilo

Tovariš Stanko Caharija, občinski svetovalec in tajnik sekcije KPI v Nabrežini, je pred kratkim slavil šestdesetletnico rojstva. Komunisti iz Nabrežine mu izrekaio iskrena voščila, katerim se pridružuje tudi uredništvo našega glasila.

DELO

glasilo KPI za slov. narod. manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik:
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava: Trst, Ul. Capitolina, 3 - telef. 744-046 - 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ul. Locchi, 2
Letna naročnina 1.000 lir
Poštni tekoči račun: Tst 11/7000
Tisk: Tiskarna Riva, Trst, Ul. Torrebianca 12.